

SŁAWOMIR ZONENBERG (Bydgoszcz)

KTO BYŁ AUTOREM *EPITOME GESTORUM PRUSSIE*?

Słowa kluczowe: średniowieczne dziejopisarstwo, Prusy, zakon krzyżacki, kapituła sambijska, XIV wiek, historiografia państwa zakonu krzyżackiego, Piotr z Dusburga

Przedmiotem niniejszego artykułu jest kwestia autorstwa utworu historiograficznego, który w literaturze przyjęło się określać jako *Epitome gestorum Prussie*. *Epitome* to zbiór, kompilacja roczników różnej proveniencji niezależnie od siebie powstałych, obejmująca lata 3–1352¹. Max Töppen przypuścił, że *Epitome* pierwotnie pisano do roku 1338², gdyż – według niego – na tym roku urywa się spistość informacyjna utworu³. Pogląd ten został przyjęty przez część badaczy⁴, ale trzeba zaznaczyć, że choć jest on – co prawda – możliwy, to pewności tu nie ma. Autora *Epitome* domyślano się na podstawie zapisu widniejącego w utworze pod rokiem 1313, w którym poinformowano w pierwszej osobie o otrzymaniu kanonii sambijskiej⁵. Pierwszy w tej kwestii wypowiedział się Max Perlbach. Wiemy, że w czasach Perlbacha kompletne listy kanoników sambijskich dla interesującego nas okresu

¹ Chronologicznie pierwszą informacją w *Epitome* jest: „Anno domini tertio Herodes infantes occidit”, ostatnią zaś: „Decimus nonus Winricus de Knipporode, electus fuit a. d. MCCCCLII” (*Epitome gestorum Prussie*, hrsg. v. M. Töppen, Der neuen Preußischen Provinzial-Blätter andere Folge, Bd. 4: 1853, s. 32; *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, hrsg. v. M. Töppen, [in:] *Scriptores rerum Prussicarum* (dalej cyt. SRP), Bd. 1, hrsg. v. Th. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlke, Leipzig 1861, s. 275, 281; *Canonici Sambiensis annales*, ed. W. Arndt (Monumenta Germaniae Historica. Scriptores, t. 19), Hannoverae 1866, s. 697, 702).

² Zob. *Epitome gestorum Prussie*, s. 38; *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 703.

³ M. Töppen, *Einleitung*, [in:] *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, [in:] SRP, Bd. 1, s. 272.

⁴ M. Perlbach, *Preussisch-polnische Studien zur Geschichte des Mittelalters*, H. 2, Halle 1886, s. 82; M. Pollakówna, *Kronika Piotra z Dusburga*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968, s. 112–119, 128. Zob. też: J. Wenta, *Dziejopisarstwo w klasztorze cysterskim w Oliwie na tle porównawczym*, Studia Gdańskie, t. 7 (seria: Studia Olivensia, t. 1), Gdańsk–Oliwa 1990, s. 71.

⁵ *Epitome gestorum Prussie*, s. 144: „A. d. 1313 [...] Anno eodem in die Lucie fui receptus in canonicum terre Sambiensis”; *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 285: „A. d. MCCCXIII [...] Anno eodem in die Lucie fui receptus in canonicum terre Sambiensis”; *Canonici Sambiensis annales*, s. 706: „Anno Domini 1313 [...] Anno eodem in die Lucie fui receptus in canonicum terre Sambiensis”.

posiadano jedynie dla 13 XII 1310 r. oraz 2 XI 1318 r. W 1310 r. – według godności – byli nimi: Jan prepozyt (biskup elekt), Piotr dziekan, Gerwin, Mikołaj Starszy, Mikołaj z Czech, Jan Starszy⁶. W 1318 r. natomiast: Jan prepozyt (biskup elekt), Piotr oficjał, Bertram dziekan, Konrad proboszcz z Królewca, Fryderyk, Jakub⁷. Badacz ten przypuścił, że autorem mógł być Bertram, gdyż znikł on ze źródeł na niedługo przed 1338 r., a utwór sięga – jak uważał – do tego roku⁸. Innego zdania był Christian Krollmann, który – posiadając nowy materiał źródłowy – jako możliwego twórcę utworu wskazał na Konrada, scholastyka i proboszcza w farze królewieckiej⁹. Marzena Pollakówna, prezentując wcześniejsze poglądy na temat autorstwa *Epitome*, nie opowiedziała się za żadnym z nich¹⁰. Erich Maschke skłonił się do zdania Krollmanna¹¹, natomiast Udo Arnold uznał tę kwestię za niejasną i trudną do rozwiązania¹². Zupełnie nowy pogląd zaproponował Gerard Labuda. Dostrzegając konwergencje między *Epitome* a *Chronica terrae Prussiae* Piotra z Dusburga (napisanej w 1326 r., a potem kontynuowanej do 1330 r.), przypuścił on, że twórcą tego pierwszego mógł być właśnie Piotr z Dusburga. Jednocześnie jednak swoją supozycję uznał za niemożliwą do udowodnienia¹³. Następnie na ten temat wypowiedział się Jarosław Wenta. Badacz ów zestawiał te fragmenty kroniki Piotra z Dusburga i *Epitome gestorum Prussie*, z których wynikałoby, że Piotr znał *Epitome*. Potem wyliczył poszlaki, które wskazywałyby na Piotra z Dusburga jako autora *Epitome gestorum Prussie*. Według Wenty były to: występowanie kanonika o imieniu Piotr w kapitule sambijskiej; ekscerpowanie *Epitome gestorum Prussie* przez Piotra z Dusburga; kanonik Piotr sprawował urząd oficjała, a w kronice Piotra z Dusburga widać znajomość „Zwierciadła Saskiego”. Stworzenie, a przynajmniej zapoczątkowanie kolekcji roczników, którą znamy w postaci *Epitome* należy wiązać – według Wenty – z pracą Piotra z Dusburga nad *Chronica terrae Prussiae*. Prace nad dużym utworem historiograficznym to okoliczność, z powodu której mogło dojść do zebrania annałów. Badacz poinformował ponadto, że oficjał Piotr w latach 1326–1331 posiadał godność dziekana, w latach 1331–1333 złożył urząd dziekana, co jest zgodne z regułą zakonu krzyżackiego, w źródłach zaś występuje do roku 1356 z określeniami „frater Petrus senior decanus” oraz „Petrus antiquus”.

⁶ *Urkundenbuch des Bisthums Samland*, hrsg. v. C. P. Woelky, H. Mendthal, H. 1, Leipzig 1891, nr 214, s. 127–128.

⁷ *Ibid.*, nr 220, s. 130–131.

⁸ M. Perlbach, *op.cit.*, s. 81.

⁹ Ch. Krollmann, *Wer war Verfasser der „Epitome gestorum Prussie”*, *Mitteilungen des Vereins für Geschichte Ost- und Westpreussen*, Jg. 2: 1928, s. 51–53.

¹⁰ M. Pollakówna, *op.cit.*, s. 112–119, 128.

¹¹ E. Maschke, *Die ältere Geschichtsschreibung des Preußenlandes*, [in:] SRP, Bd. 6, bearb. v. U. Arnold, mit einer Einleitung v. E. Maschke, Frankfurt am Main 1968, s. 7.

¹² U. Arnold, *Geschichtsschreibung im Preussenland bis zum Ausgang des 16. Jahrhunderts*, *Jahrbuch für die Geschichte Mittel- und Ostdeutschlands*, Bd. 19: 1970, s. 79.

¹³ G. Labuda, *O źródłach „Kroniki pruskiej” Piotra z Dusburga: (na marginesie pracy Marzeny Pollakówny, „Kronika Piotra z Dusburga”)*, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 1971, nr 2–3, s. 228–229.

Zatem według Wenty Piotr z Dusburga najpierw zredagował *Epitome* – kompilację rocznikarską obejmującą lata 3–1338/1352 – jako pracę przygotowującą powstanie większego utworu historycznego, a następnie w 1326 r. napisał *Chronica terrae Prussiae* – duży utwór kronikarski obejmujący lata 1190–1326 – oraz kontynuował go następnie do 1330 r. Badacz zauważył jednak, iż fakt, że *Epitome* sięgają dalej niż lata 1326/1330, tj. czas powstania *Chronica terrae Prussiae*, może stanowić przeszkodę w przyjęciu tezy, iż to Piotr z Dusburga jest autorem *Epitome*. Przyjął więc, że problem rozwiąże założenie, iż *Epitome* było przez Piotra z Dusburga kontynuowane. Zatem – podążając ponownie za tokiem myśli Wenty – Piotr z Dusburga najpierw zaczął redagować *Epitome* – kompilację rocznikarską, przygotowując się do napisania większego utworu historycznego, ale przerwał prace nad nią (badacz nie podał jednak, na którym roku). W 1326 r. rozpoczął zaś tworzenie *Chronica terrae Prussiae* – dużego utworu kronikarskiego, które poprowadził początkowo do roku 1326, potem do roku 1330, a następnie przerwał. Później wrócił do redagowania *Epitome* – kompilacji rocznikarskiej, pracy przygotowawczej do *Chronica terrae Prussiae*, którą doprowadził do roku 1338 r. czy nawet do roku 1352, skoro żył jeszcze w 1356 r. Na koniec swoich badań Wenta stwierdził, iż udało mu się eksplikować, że Piotr Starszy jest autorem *Epitome*; Piotr Starszy i Piotr z Dusburga to ta sama osoba oraz że jest to aktualnie najlepiej – ze wszystkich – uzasadniona hipoteza¹⁴. Wszystko to, co zaproponował Wenta¹⁵, wydaje się mało prawdopodobne, ale teoretycznie – uczciwie trzeba przyznać – było możliwe.

W 2007 r. ukazała się praca Radosława Biskupa, dotycząca kapituły sambijskiej, w której autor wykazał, iż Piotr Starszy („*Petrus antiquus, senior*”) – w rzeczywistości – kanonikiem sambijskim był już 13 X 1301 r. Badacz ustalił przebieg jego kariery w kapitule następująco: 13 X 1301–10 I 1303 r. – proboszcz; 19 VIII 1305 r. – kanonik bez określenia urzędu; 13 XII 1310 r. – dziekan i skrutator; 2 XI 1318–17 XII 1320 r. – oficjał; 31 VII 1321 r. – kanonik i pełnomocnik w sporze z zakonem krzyżackim; 20 V 1322–13 X 1326 r. – oficjał; 12 X 1330 r. – kanonik bez określenia urzędu; 24 II 1331–23 VI 1331 r. – dziekan; po 23 VI 1331–23 XI 1334 r. – kustosz; 24 VII 1335 r. – oficjał; 12 X 1335 r. – kanonik bez określenia urzędu; 29 XI 1336–22 VIII 1340 r. – oficjał; 1342 r. – dziekan; 1346 r. – oficjał; 22 VI 1350–1356 r. – dziekan. Badacz ten odnosząc się do supozycji J. Wenty, uznał

¹⁴ J. Wenta, *Dziejopisarstwo*, s. 73–82; idem, *Studien über die Ordensgeschichtsschreibung am Beispiel Preußens* (Subsidia historiographica, t. 2), Toruń 2000, s. 217; idem, *Kronika Piotra z Dusburga. Szkic źródłoznawczy*, Toruń 2003, s. 22–24, 118–119, 123; idem, *Wstęp*, [in:] *Piotr z Dusburga, Kronika ziemi pruskiej*, przeł. S. Wyszomirski, wstęp i komentarz J. Wenta, Toruń 2004, s. XVII–XVIII; idem, *Wstęp*, [in:] *Petrus de Dusburgk, Chronica terrae Prussiae*, ed. J. Wenta, S. Wyszomirski (Monumenta Poloniae Historica, nova series, t. 13), Cracoviae 2007 (dalej cyt. Dusburg, Wenta), s. VII–VIII, XXX, XXXIV. Zob. też: idem, *Piotr z Dusburga*, [in:] *Słownik biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 3, red. Z. Nowak, Gdańsk 1997, s. 428.

¹⁵ Poglądy J. Wenty przyjął Stefan Kwiatkowski, zob. idem, *Zakon niemiecki w Prusach a umysłowość średniowiecza*, Toruń 1998, s. 39. Natomiast Janusz Trupinda (idem, *O Kronice Dusburga na marginesie najnowszej pracy Stefana Kwiatkowskiego*, *Zapiski Historyczne*, t. 65: 2000, z. 3–4, s. 182–183) uznał je za dyskusyjne.

ją za nieprzekonującą oraz wytknął w badaniach prowadzonych przez tego ostatniego błędy formalne¹⁶.

Wolno zatem przypuszczać, iż Piotr Starszy, który kanonikiem sambijskim był już w 1301 r., poinformowałby, że został nim w owym roku, a nie – dopiero – w 1313 r. Tym samym prawdopodobne jest, iż nie on był autorem *Epitome gestorum Prussie*, a ponadto – jako pełnomocnik diecezji sambijskiej w ostrym sporze z zakonem krzyżackim¹⁷ – nie był identyczny z Piotrem z Dusburga, gloryfikatorem Zakonu.

Teoretycznie natomiast możliwość, że Piotr z Dusburga napisał zarówno *Chronica terrae Prussiae*, jak i *Epitome gestorum Prussie*, cały czas istniała. Jeśli jednak Piotr z Dusburga był autorem obydwu wspomnianych źródeł, to pisownia tych samych wyrazów własnych w zabytkach powinna być do siebie podobna. Przyjrzyjmy się zatem im bliżej.

Epitome gestorum Prussie przetrwało – do czasów opublikowania – wyłącznie w jednym rękopisie, który obecnie uważa się za zaginiony. Manuskrypt znalazł w 1853 r. Max Töppen w Bibliotece Królewskiej w Królewcu, pod sygnaturą nr 1119¹⁸. Według Töppena, rękopis pochodził z drugiej połowy XIV w.¹⁹, natomiast Karl Kletke, Emilius Julius Hugon Steffenhagen, Wilhelm Arndt i Jarosław Wenta podali XIV stulecie²⁰. Czy był to autograf, trudno powiedzieć. Jest to jednak możliwe, skoro pochodził z XIV w., zachował się jeden – należący do biskupstwa sambijskiego – egzemplarz, do tego w Królewcu – miejscu powstania utworu. *Epitome* było trzykrotnie wydawane. Jako pierwszy w 1853 r. wydał je Töppen, ale nie w całości. Zainteresowany jedynie partiami przynoszącymi wiadomości dotyczące Prus pominął cały początek utworu, w tym również roczniki austriackie²¹. W 1861 r. Töppen po raz drugi opublikował *Epitome* i również tym razem wydanie nie objęło całej treści źródła²². W 1866 r. trzecią edycję przygotował W. Arndt²³. Poinformował on o błędach M. Töppena (w wydaniu drugim), który poprzesuwał

¹⁶ R. Biskup, *Das Domkapitel von Samland (1285–1525)*, Toruń 2007, s. 490–496.

¹⁷ Na ten temat zob. m.in. w: A. Mańkowski, *Jan Clare z Torunia, biskup sambijski (1319–1344)*, Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu, t. 9: 1933, s. 86–88.

¹⁸ M. Töppen, *Einleitung*, [in:] *Epitome gestorum Prussie*, s. 27; idem, *Einleitung*, [in:] *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 272.

¹⁹ M. Töppen, *Einleitung*, [in:] *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 272. Zob. też: idem, *Einleitung*, [in:] *Epitome gestorum Prussie*, s. 27.

²⁰ K. Kletke, *Die Quellschriftsteller zur Geschichte des Preußischen Staats*, Berlin 1858, s. 82; A. J. H. Steffenhagen, *Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Regiae et Universitatis Regimontanae*, fasc. 2, Regimonti 1867/1872, nr 177, s. 8; W. Arndt, *Introductio*, [in:] *Canonici Sambiensis annales*, s. 696; J. Wenta, *Dziejopisarstwo*, s. 69. A. J. H. Steffenhagen (op.cit., s. 8) podał też informację, że rękopis nr 1119 powstał przez zszycie dwóch manuskryptów, które niegdyś były własnością biskupstwa sambijskiego.

²¹ *Epitome gestorum Prussie*, s. 28–44, 140–153.

²² *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 275–290.

²³ *Canonici Sambiensis annales*, s. 697–708.

część zapisek roczników proveniencji austriackiej, zmieniając przez to ich układ²⁴. W literaturze funkcjonuje pogląd, iż wydanie Arndta jest najpoprawniejsze²⁵.

Autograf kroniki Piotra z Dusburga nie zachował się. Dysponujemy wszakże trzema edycjami kroniki opartymi na trzech różnych manuskryptach, z których dwa zachowały się. Są to: wydanie Krzysztofa Hartknocha z 1679 r. oparte na średniowiecznym manuskrypcie przechowywanym w Bibliotece Zamkowej w Królewcu, który najprawdopodobniej zaginął²⁶; wydanie Maxa Töppea z 1861 r. oparte przede wszystkim na rękopisie pochodzącym z Biblioteki Zamkowej w Królewcu, obecnie przechowywanym w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (sygn. rps 26), z 16 I 1540 r.²⁷; wydanie Jarosława Wenty z 2007 r. oparte głównie na rękopisie pochodzącym z Archiwum Państwowego w Toruniu (sygn. Kat. II, XIII, 1), z XVII w.²⁸

Przyjmuję, że jeśli pisownia nazw własnych występujących w edycjach kroniki Piotra z Dusburga będzie się pokrywała, to znaczy, że – *saepissime* – tekst odpisywany z autografu nie był poddawany modyfikacjom. Można zatem założyć, że także w przypadku *Epitome* – o ile to nie był autograf – zastosowano tę zasadę, tj. tekst źródła zachował pisownię pierwotną bądź bardzo zbliżoną do oryginału.

Badaniom zostaną poddane te same nazwy własne – prawie wyłącznie niemieckie (tu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na te proveniencji inflanckiej, skoro Piotr z Dusburga miał działać na terenie Sambii), słowiańskie, bałtyjskie (pomijamy w zasadzie łacińskie, gdyż ich pisownia mogła być już sugerowana przez będącą w obiegu literaturę w tym języku) – występujące w *Epitome gestorum Prussiae* oraz wydaniach kroniki Piotra z Dusburga²⁹.

²⁴ W. Arndt, *Introductio*, s. 697.

²⁵ Zob. J. Wenta, *Dziejopisarstwo*, s. 70.

²⁶ *Petri de Dusburg, Ordinis Teutonici Sacerdotis, Chronicon Prussiae*, auctore et collectore Ch. Hartknoch, Jenae 1679 (dalej cyt. Dusburg, Hartknoch); Ch. Hartknoch, *Praefatio ad Lectorem*, [in:] *ibid.*, s. 3v; J. Wenta, *Wstęp*, [in:] *Piotr z Dusburga*, s. XII–XIII.

²⁷ *Petri de Dusburg Chronicon terrae Prussiae*, hrsg. v. M. Töppen, [in:] SRP, Bd. 1, s. 21–219 (dalej cyt. Dusburg, Töppen); M. Töppen, *Einleitung*, [in:] *ibid.*, s. 12 nn. Zob. też: J. Wenta, *Wstęp*, [in:] *Piotr z Dusburga*, s. XII–XIII.

²⁸ Petrus de Dusburgk, *Chronica terrae Prussiae*, s. 3–296; J. Wenta, *Wstęp*, [in:] *Petrus de Dusburgk*, s. XVII–XVIII.

²⁹ W tym miejscu należy przypomnieć, że wydanie kroniki Piotra z Dusburga dokonane przez Hartknocha ma częściowo inną numerację rozdziałów niż edycje Töppea i Wenty.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Merginwerdir ¹	Insula sancte Marie ²	Insula sancte Marie ³	Insula Sanctae Mariae ⁴
Redin ⁵	Redinum ⁶	Redinum ⁷	Redinum ⁸
Elbing ⁹	Elbingum ¹⁰	Elbingum ¹¹	Elbingum ¹²
Cruczeburg ¹³	Cruczeberg ¹⁴ , Cruczeburgk ¹⁵ , Cruczeburg ¹⁶	Cruczebergk ¹⁷ , Cruczeburgk ¹⁸	Cruczebergk ¹⁹ , Cruczeburgk ²⁰
Louchstetin ²¹	Lochstete ²² , Locstete ²³	Lochstete ²⁴ , Locstete ²⁵	Lochstete ²⁶ , Locstete ²⁷
Resenburg ²⁸	Risenburg ²⁹	Rysenburgk ³⁰ , Risenburgk ³¹	Risenburgk ³²

¹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

² Dusburg, Hartknoch, III, 9–10, s. 89–91.

³ Dusburg, Töppen, III, 9–10, s. 56–58.

⁴ Dusburg, Wenta, III, 9–10, s. 56–57.

⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 12, s. 95; III, 35, s. 125; III, 44, s. 145.

⁷ Dusburg, Töppen, III, 12, s. 58–59; III, 35, s. 69; III, 45, s. 76.

⁸ Dusburg, Wenta, III, 12, s. 59; III, 35, s. 73; III, 45, s. 83.

⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

¹⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 15–17, s. 98–99, 102; III, 32, s. 179; III, 47, s. 148; III, 49–50, s. 150–151; III, 65, s. 166; III, 70, s. 173; III, 79, s. 183; III, 116, s. 216; III, 135, s. 131; III, 140, s. 238; III, 143, s. 241; III, 163, s. 255; III, 165, s. 256; III, 184, s. 269–270; III, 218, s. 301; Supplementum, 2, s. 412.

¹¹ Dusburg, Töppen, III, 15–17, s. 60–61; III, 32, s. 67; III, 48, s. 78; III, 50–51, s. 79; III, 66, s. 87; III, 70 (71), s. 91; III, 82, s. 95; III, 121, s. 112; III, 140, s. 119; III, 145, s. 121; III, 148, s. 122; III, 168, s. 129; III, 170, s. 129; III, 189, s. 135; III, 223, s. 147; Supplementum, 2, s. 214.

¹² Dusburg, Wenta, III, 15–17, s. 61–62; III, 32, s. 71; III, 48, s. 86; III, 50–51, s. 87–88; III, 66, s. 98; III, 71, s. 102; III, 82, s. 109; III, 121, s. 131; III, 140, s. 143; III, 145, s. 146; III, 148, s. 148; III, 168, s. 159; III, 170, s. 160; III, 189, s. 171–172; III, 223, s. 191; Supplementum, s. 269.

¹³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280, 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701–702.

¹⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 27, s. 111.

¹⁵ *Ibid.*, III, 90, s. 195.

¹⁶ *Ibid.*, III, 90, s. 195; III, 92, s. 196; III, 113, s. 211; III, 125, s. 223.

¹⁷ Dusburg, Töppen, III, 27, s. 65.

¹⁸ *Ibid.*, III, 95, s. 102; III, 97, s. 102; III, 118, s. 110; III, 130, s. 115.

¹⁹ Dusburg, Wenta, III, 27, s. 67.

²⁰ *Ibid.*, III, 95, s. 118; III, 97, s. 119; III, 118, s. 129; III, 130, s. 136.

²¹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

²² Dusburg, Hartknoch, III, 67, s. 169.

²³ *Ibid.*, III, 107, s. 208.

²⁴ Dusburg, Töppen, III, 68, s. 89.

²⁵ *Ibid.*, III, 112, s. 109.

²⁶ Dusburg, Wenta, III, 68, s. 101.

²⁷ *Ibid.*, III, 112, s. 127.

²⁸ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

²⁹ Dusburg, Hartknoch, III, 12, s. 97; *Incidentiae*, s. 262.

³⁰ Dusburg, Töppen, III, 14, s. 60.

³¹ *Ibid.*, IV, 61, s. 204.

³² Dusburg, Wenta, III, 14, s. 61; *Incidentiae*, s. 168.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Mewa ³³	Gimewa ³⁴ , Gymewa ³⁵	Gymewa ³⁶	Gymeua ³⁷
Ragnithen ³⁸ , Ragnithen ³⁹	Raganita ⁴⁰	Raganita ⁴¹	Raganita ⁴²
domus Schalowino- rum ⁴³	castrum Scalowica- rum ⁴⁴ , castrum Scalo- witarum ⁴⁵	castrum Scalowita- rum ⁴⁶	castrum Scalowitarum ⁴⁷
Gerdawen ⁴⁸	Girdawia ⁴⁹ , Girdaw ⁵⁰ , Gerdavia ⁵¹ , Girdavia ⁵²	Girdawia ⁵³ , Girdaw ⁵⁴ , Gerdavia ⁵⁵ , Girdavia ⁵⁶	Girdauia ⁵⁷ , Girdaw ⁵⁸
Bischofeswerdir ⁵⁹	Bischofpwerder ⁶⁰	Bischofwerder ⁶¹	Bischofwerder ⁶²

³³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

³⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 208, s. 287.

³⁵ *Ibid.*, III, 208, s. 288.

³⁶ Dusburg, Töppen, III, 213, s. 144.

³⁷ Dusburg, Wenta, III, 213, s. 184–185.

³⁸ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

³⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 703.

⁴⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 176–177, s. 264–265; III, 222, s. 304; III, 228–229, s. 310–311; III, 232–233, s. 316–317; III, 235, s. 319; III, 240, s. 322; III, 244, s. 326; III, 246, s. 327; III, 248, s. 329; III, 250, s. 330; III, 252, s. 331; III, 254, s. 333; III, 264, s. 343; III, 273, s. 347; III, 290, s. 363; III, 293, s. 364; III, 308, s. 375–376; III, 310, s. 378; III, 316, s. 382; III, 322–323, s. 385; III, 325–326, s. 387–388; III, 344, s. 400; Supplementum, 7–8, s. 414; Supplementum, 15, s. 419.

⁴¹ Dusburg, Töppen, III, 181–182, s. 133; III, 227, s. 149; III, 235–236, s. 151; III, 239–240, s. 152–153; III, 242, s. 153; III, 247, s. 155; III, 251, s. 157; III, 253, s. 157; III, 255, s. 158; III, 257, s. 158; III, 261, s. 160; III, 271, s. 164; III, 280, s. 166; III, 297, s. 173; III, 300, s. 174; III, 315, s. 178; III, 317, s. 179; III, 323, s. 181; III, 329–330, s. 182–183; III, 332–333, s. 183–184; III, 351, s. 190; Supplementum, 7–8, s. 214–215; Supplementum, 15, s. 217.

⁴² Dusburg, Wenta, III, 181–182, s. 166; III, 227, s. 193; III, 235–236, s. 196–197; III, 239–240, s. 199–200; III, 242, s. 205; III, 247, s. 205; III, 251, s. 208; III, 253, s. 209; III, 255, s. 210; III, 257, s. 211; III, 261, s. 213–214; III, 271, s. 219; III, 280, s. 224–225; III, 297, s. 237; III, 300, s. 238; III, 315, s. 245; III, 317, s. 246; III, 323, s. 249; III, 329–300, s. 251–252; III, 332–333, s. 253; III, 351, s. 262; Supplementum, s. 270, 273.

⁴³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁴⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 228, s. 310.

⁴⁵ *Ibid.*, III, 246, s. 327; III, 254, s. 333–334; III, 316, s. 382.

⁴⁶ Dusburg, Töppen, III, 235, s. 151; III, 253, s. 157; III, 261, s. 160; III, 323, s. 181.

⁴⁷ Dusburg, Wenta, III, 235, s. 196–197; III, 253, s. 209; III, 261, s. 213–214; III, 323, s. 249.

⁴⁸ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁴⁹ Dusburg, Hartknoch, III, 108, s. 208; III, 353, s. 407.

⁵⁰ *Ibid.*, III, 108, s. 208.

⁵¹ *Ibid.*, III, 353, s. 407.

⁵² *Ibid.*, Supplementum, 11, s. 416.

⁵³ Dusburg, Töppen, III, 113, s. 109; III, 360, s. 192.

⁵⁴ *Ibid.*, III, 113, s. 109.

⁵⁵ *Ibid.*, III, 360, s. 193.

⁵⁶ *Ibid.*, Supplementum, 11, s. 216.

⁵⁷ Dusburg, Wenta, III, 113, s. 127; III, 360, s. 266; Supplementum, s. 271.

⁵⁸ *Ibid.*, III, 113, s. 127.

⁵⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁶⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 353, s. 408.

⁶¹ Dusburg, Töppen, III, 360, s. 193.

⁶² Dusburg, Wenta, III, 360, s. 267.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Nuenmargt ⁶³	Novum forum ⁶⁴	Novum forum ⁶⁵	Nouum Forum ⁶⁶
Welov ⁶⁷	Wilow ⁶⁸	Wilow ⁶⁹	Wilow ⁷⁰
Pisten ⁷¹	Pista ⁷²	Pista ⁷³	Pista ⁷⁴
Heynricus Walbote ⁷⁵	Heinricus Walpote ⁷⁶ , Henricus Walpote ⁷⁷	Henricus Walpote ⁷⁸	Henricus Walpote ⁷⁹
Gotfridus de Hoenloch ⁸⁰	Godofridus Hohenloch ⁸¹ , Godofridus de Hoheloch ⁸²	Godefridus Hoëloch ⁸³ , Godefridus de Hoeloch ⁸⁴	Godefridus Hoeloch ⁸⁵ , Godefridus de Hoeloch ⁸⁶
Siffridus de Vuchtwange ⁸⁷	Sigfridus de Wuchtwangen ⁸⁸ , Syfridus de Wuchtwangen ⁸⁹	Syfridus de Wucgwan- gen ⁹⁰	Syfridus de Wutgwan- gen ⁹¹
Luderus de Brunswig ⁹²	Lutherus de Brunswig ⁹³	Lutherus de Brunswich ⁹⁴	Lutherus de Brunswich ⁹⁵

⁶³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁶⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 353, s. 408.

⁶⁵ Dusburg, Töppen, III, 360, s. 193.

⁶⁶ Dusburg, Wenta, III, 360, s. 267.

⁶⁷ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 280–281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁶⁸ Dusburg, Hartknoch, III, 72, s. 178; III, 117, s. 217; III, 170, s. 261; III, 338, s. 396.

⁶⁹ Dusburg, Töppen, III, 73, s. 92–93; III, 122, s. 112; III, 175, s. 131; III, 345, s. 188.

⁷⁰ Dusburg, Wenta, III, 73, s. 104–105; III, 122, s. 132; III, 175, s. 163, III, 345, s. 259.

⁷¹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281, 287; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701, 705.

⁷² Dusburg, Hartknoch, III, 247, s. 328; III, 250, s. 330; III, 264, s. 343; III, 328–329, s. 389; III, 333, s. 393.

⁷³ Dusburg, Töppen, III, 254, s. 158; III, 257, s. 158; III, 271, s. 164; III, 335–336, s. 184; III, 340, s. 186.

⁷⁴ Dusburg, Wenta, III, 254, s. 209–210; III, 257, s. 211; III, 271, s. 219; III, 335–336, s. 254–255; III, 340, s. 257.

⁷⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁷⁶ Dusburg, Hartknoch, I, 2, s. 22.

⁷⁷ *Ibid.*, I, 2, s. 22.

⁷⁸ Dusburg, Töppen, I, 2, s. 29.

⁷⁹ Dusburg, Wenta, I, 2, s. 18.

⁸⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁸¹ Dusburg, Hartknoch, III, 262, s. 340.

⁸² *Ibidem*, *Incidentiae*, s. 340.

⁸³ Dusburg, Töppen, III, 269, s. 163.

⁸⁴ *Ibid.*, IV, 84, s. 208.

⁸⁵ Dusburg, Wenta, III, 269, s. 218.

⁸⁶ *Ibid.*, *Incidentiae*, s. 221.

⁸⁷ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁸⁸ Dusburg, Hartknoch, III, 276, s. 349.

⁸⁹ *Ibid.*, III, 276, s. 350.

⁹⁰ Dusburg, Töppen, III, 283, s. 167–168; III, 304, s. 175; III, 309, s. 176.

⁹¹ Dusburg, Wenta, III, 283, s. 227; III, 304, s. 240; III, 309, s. 241.

⁹² *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 701.

⁹³ Dusburg, Hartknoch, III, 355, s. 410.

⁹⁴ Dusburg, Töppen, III, 362, s. 194.

⁹⁵ Dusburg, Wenta, III, 362, s. 268.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Poppe de Ostirna ⁹⁶	Poppo de Osterna ⁹⁷	Poppo de Osterna ⁹⁸	Poppo de Osterna ⁹⁹
Ludwicus de Baldins- heym ¹⁰⁰	Ludowicus de Balder- sheim ¹⁰¹	Lodovicus de Baldens- heym ¹⁰²	Lodouicus de Baldens- heim ¹⁰³
Meyneke de Quer- nevord ¹⁰⁴	Meneko de Queren- worde ¹⁰⁵	Meneko de Queren- vorde ¹⁰⁶	Meneco de Querenuord ¹⁰⁷
Ludewicus de Schippen ¹⁰⁸ , Ludewi- cus de Schip ¹⁰⁹	Ludowicus de Scipe ¹¹⁰ , Ludevicus de Scipe ¹¹¹	Lodewicus de Scippe ¹¹²	Lodowicus de Scipe ¹¹³
Cunradus Sak ¹¹⁴ , Con- radus Saccus ¹¹⁵	Conradus Saccus ¹¹⁶	Conradus Saccus ¹¹⁷	Conradus Saccus ¹¹⁸
Durben ¹¹⁹	Durbin ¹²⁰	Durbin ¹²¹	Durbin ¹²²
Pokarwen ¹²³	Pokarwis ¹²⁴ , Pocarwis ¹²⁵	Pokarwis ¹²⁶ , Pocarwis ¹²⁷	Pokarwis ¹²⁸ , Pocarwis ¹²⁹
Clement ¹³⁰	castrum Clementis ¹³¹	castrum Clementis ¹³²	castrum Clementis ¹³³

⁹⁶ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

⁹⁷ Dusburg, Hartknoch, III, 29, s. 116; *Incidentiae*, s. 171.

⁹⁸ Dusburg, Töppen, III, 29, s. 66; IV, 38, s. 200.

⁹⁹ Dusburg, Wenta, III, 29, s. 69; *Incidentiae*, s. 113.

¹⁰⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹⁰¹ Dusburg, Hartknoch, III, 119, s. 219.

¹⁰² Dusburg, Töppen, III, 124, s. 113.

¹⁰³ Dusburg, Wenta, III, 124, s. 133.

¹⁰⁴ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹⁰⁵ Dusburg, Hartknoch, III, 227, s. 308–309.

¹⁰⁶ Dusburg, Töppen, III, 234, s. 150.

¹⁰⁷ Dusburg, Wenta, III, 234, s. 196.

¹⁰⁸ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 281; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹⁰⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 290; *Canonici Sambiensis annales*, s. 708.

¹¹⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 265, s. 343.

¹¹¹ *Ibid.*, III, 265, s. 344.

¹¹² Dusburg, Töppen, III, 272, s. 165

¹¹³ Dusburg, Wenta, III, 272, s. 220.

¹¹⁴ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹¹⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 290; *Canonici Sambiensis annales*, s. 708.

¹¹⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 263, s. 342; III, 272, s. 347.

¹¹⁷ Dusburg, Töppen, III, 270, s. 164; III, 279, s. 166.

¹¹⁸ Dusburg, Wenta, III, 270, s. 219; III, 279, s. 224.

¹¹⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282–283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702–703.

¹²⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 81, s. 187.

¹²¹ Dusburg, Töppen, III, 84, s. 97.

¹²² Dusburg, Wenta, III, 84, s. 111.

¹²³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹²⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 24, s. 108; *Incidentiae*, s. 392.

¹²⁵ *Ibid.*, III, 86, s. 192.

¹²⁶ Dusburg, Töppen, III, 24, s. 63; IV, 122, s. 213.

¹²⁷ *Ibid.*, III, 91, s. 100.

¹²⁸ Dusburg, Wenta, III, 24, s. 66; III, 91, s. 116; *Incidentiae*, s. 232.

¹²⁹ *Ibid.*, III, 91, s. 115.

¹³⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹³¹ Dusburg, Hartknoch, III, 187, s. 271, 273.

¹³² Dusburg, Töppen, III, 192, s. 136–137.

¹³³ Dusburg, Wenta, III, 192, s. 173–174.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Witene ¹³⁴	Vithenus ¹³⁵ , Withenus ¹³⁶ , Witte- nus ¹³⁷	Vithenus ¹³⁸	Vithenus ¹³⁹
Kriwicz ¹⁴⁰ , Criwicz ¹⁴¹	Crivitia ¹⁴²	Criwicia ¹⁴³	Criwicia ¹⁴⁴ , Criwitia ¹⁴⁵
Bernhardus de Swidencz ¹⁴⁶	Bernhardus dux Wra- tislaviensis de Polo- nia ¹⁴⁷	Bernardus dux Wratis- laviensis de Polonia ¹⁴⁸	Bernardus dux Wratis- laviensis de Polonia ¹⁴⁹
imperator vel rex Ludewicus ¹⁵⁰	Lodewicus de Bava- ria ¹⁵¹ , Lodewicus dux Bavariae ¹⁵²	Lodewicus de Bava- ria ¹⁵³ , Lodewicus dux Bava- rie ¹⁵⁴	Lodowicus de Bauaria ¹⁵⁵ , Lodowicus dux Baua- riae ¹⁵⁶
Sameiten ¹⁵⁷	Samechia ¹⁵⁸ , Sametia ¹⁵⁹ , Samethia ¹⁶⁰	Samethia ¹⁶¹	Samethia ¹⁶² , Sametia ¹⁶³
Coiavia ¹⁶⁴	Cujavia ¹⁶⁵	Cuyavia ¹⁶⁶ , Cuyawia ¹⁶⁷	Cuiauia ¹⁶⁸ , Cuyauia ¹⁶⁹

¹³⁴ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹³⁵ Dusburg, Hartknoch, III, 241, s. 323; III, 243, s. 325; III, 262, s. 340; III, 299, s. 368; III, 303, s. 370.

¹³⁶ *Ibid.*, III, 260, s. 329.

¹³⁷ *Ibid.*, III, 317, s. 382.

¹³⁸ Dusburg, Töppen, III, 248, s. 155; III, 250, s. 156; III, 267, s. 163; III, 269, s. 163; III, 306, s. 175; III, 310, s. 176; III, 324, s. 181.

¹³⁹ Dusburg, Wenta, III, 248, s. 206; III, 250, s. 207; III, 267, s. 217; III, 269, s. 218; III, 306, s. 240; III, 310, s. 242; III, 324, s. 249.

¹⁴⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹⁴¹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 285; *Canonici Sambiensis annales*, s. 706.

¹⁴² Dusburg, Hartknoch, III, 315, s. 381.

¹⁴³ Dusburg, Töppen, III, 322, s. 180.

¹⁴⁴ Dusburg, Wenta, III, 322, s. 248.

¹⁴⁵ *Ibid.*, III, 322, s. 248.

¹⁴⁶ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 702.

¹⁴⁷ Dusburg, Hartknoch, III, 333, s. 392.

¹⁴⁸ Dusburg, Töppen, III, 340, s. 186.

¹⁴⁹ Dusburg, Wenta, III, 340, s. 256.

¹⁵⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 282; *Canonici Sambiensis annales*, s. 703.

¹⁵¹ Dusburg, Hartknoch, *Incidentiae*, s. 380.

¹⁵² *Ibid.*, *Incidentiae*, s. 380.

¹⁵³ Dusburg, Töppen, IV, 117, s. 212.

¹⁵⁴ *Ibid.*, IV, 117, s. 212.

¹⁵⁵ Dusburg, Wenta, *Incidentiae*, s. 230.

¹⁵⁶ *Ibid.*, *Incidentiae*, s. 230.

¹⁵⁷ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 703.

¹⁵⁸ Dusburg, Hartknoch, III, 252, s. 331; III, 337, s. 396.

¹⁵⁹ *Ibid.*, III, 296, s. 365.

¹⁶⁰ *Ibid.*, III, 316, s. 382.

¹⁶¹ Dusburg, Töppen, III, 259, s. 159; III, 303, s. 174; III, 323, s. 181; III, 344, s. 187.

¹⁶² Dusburg, Wenta, III, 259, s. 212; III, 323, s. 249; III, 344, s. 259.

¹⁶³ *Ibid.*, III, 303, s. 239.

¹⁶⁴ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 703.

¹⁶⁵ Dusburg, Hartknoch, II, 1, s. 28; II, 4, s. 32; III, 10, s. 91; III, 44, s. 145; III, 60, s. 162.

¹⁶⁶ Dusburg, Töppen, II, 1, s. 32; III, 10, s. 57; III, 45, s. 77; III, 61, s. 85.

¹⁶⁷ *Ibid.*, II, 4, s. 35.

¹⁶⁸ Dusburg, Wenta, II, 1, s. 22; II, 4, s. 26; III, 10, s. 57.

¹⁶⁹ *Ibid.*, III, 45, s. 84; III, 61, s. 95–96.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Littovia ¹⁷⁰	Lethovia ¹⁷¹ , Lethowia ¹⁷²	Lethowia ¹⁷³	Lethouia ¹⁷⁴
Karthus ¹⁷⁵	Carthusen ¹⁷⁶	Carthusen ¹⁷⁷	Carthusen ¹⁷⁸
Treidera ¹⁷⁹	Treydera ¹⁸⁰	Treydera ¹⁸¹	Treydera ¹⁸²
dyocesis Tharbatensis ¹⁸³	episcopatus Tharbatensis ¹⁸⁴	episcopatus Tharbatensis ¹⁸⁵	episcopatus Tharbatensis ¹⁸⁶
Ebirhardus de Munheim ¹⁸⁷	Eberhard de Mon- heim ¹⁸⁸	Eberhardus de Mon- heim ¹⁸⁹	Eberhardus de Mon- heim ¹⁹⁰
Bison ¹⁹¹	Bisene ¹⁹² , Bisena ¹⁹³	Bisene ¹⁹⁴ , Bisena ¹⁹⁵	Bisene ¹⁹⁶ , Bisena ¹⁹⁷
Jungeten ¹⁹⁸	Junigeda ¹⁹⁹ , Junigede ²⁰⁰	Junigede ²⁰¹ , Junigeda ²⁰²	Iunigede ²⁰³ , Iunigeda ²⁰⁴

¹⁷⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 703.

¹⁷¹ Dusburg, Hartknoch, III, 2, s. 68; III, 174, s. 264; III, 212, s. 294; III, 214, s. 296; III, 217, s. 299; III, 223–224, s. 305–306; III, 241, s. 323; III, 259, s. 337; III, 266, s. 344; III, 299, s. 368.

¹⁷² *Ibid.*, III, 191, s. 275; III, 217, s. 299; III, 231, s. 313; III, 252, s. 331; III, 282, s. 356; III, *Incidentiae*, s. 303.

¹⁷³ Dusburg, Töppen, III, 2, s. 51; III, 179, s. 132; III, 196, s. 138; III, 217, s. 145; III, 219, s. 146; III, 222, s. 147; III, 228–229, s. 149; III, 238, s. 152; III, 248, s. 155; III, 259, s. 159; III, 266, s. 162; III, 273, s. 165; III, 289, s. 170; III, 306, s. 175; IV, 73, s. 205.

¹⁷⁴ Dusburg, Wenta, III, 2, s. 50; III, 179, s. 165; III, 196, s. 176; III, 217, s. 188; III, 219, s. 189; III, 222, s. 190; III, 228–229, s. 193–194; III, 238, s. 198; *Incidentiae*, s. 199; III, 248, s. 206; III, 259, s. 213; III, 266, s. 216; III, 273, s. 220; III, 289, s. 233; III, 306, s. 240.

¹⁷⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283–284; *Canonici Sambiensis annales*, s. 704.

¹⁷⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 262, s. 340.

¹⁷⁷ Dusburg, Töppen, III, 269, s. 163.

¹⁷⁸ Dusburg, Wenta, III, 269, s. 218.

¹⁷⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 283; *Canonici Sambiensis annales*, s. 704.

¹⁸⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 262, s. 340.

¹⁸¹ Dusburg, Töppen, III, 269, s. 163.

¹⁸² Dusburg, Wenta, III, 269, s. 218.

¹⁸³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 284; *Canonici Sambiensis annales*, s. 704.

¹⁸⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 334, s. 393.

¹⁸⁵ Dusburg, Töppen, III, 341, s. 186.

¹⁸⁶ Dusburg, Wenta, III, 341, s. 257–258.

¹⁸⁷ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 285; *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

¹⁸⁸ Dusburg, Hartknoch, *Supplementum*, 16, s. 419.

¹⁸⁹ Dusburg, Töppen, *Supplementum*, 16, s. 218.

¹⁹⁰ Dusburg, Wenta, *Supplementum*, s. 274.

¹⁹¹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 285; *Canonici Sambiensis annales*, s. 706.

¹⁹² Dusburg, Hartknoch, III, 217, s. 299; III, 293, s. 364; III, 309, s. 376–377; III, 312, s. 379; III, 322, s. 385.

¹⁹³ *Ibid.*, III, 217, s. 299; III, 312, s. 379; III, 322, s. 385.

¹⁹⁴ Dusburg, Töppen, III, 222, s. 147; III, 300, s. 174; III, 316, s. 179; III, 319, s. 180; III, 329, s. 182.

¹⁹⁵ *Ibid.*, III, 222, s. 147; III, 319, s. 180; III, 329, s. 183.

¹⁹⁶ Dusburg, Wenta, III, 222, s. 190; III, 300, s. 238; III, 316, s. 246.

¹⁹⁷ *Ibid.*, III, 222, s. 190; III, 319, s. 247; III, 329, s. 251.

¹⁹⁸ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 286; *Canonici Sambiensis annales*, s. 706.

¹⁹⁹ Dusburg, Hartknoch, III, 236–237, s. 320; III, 245, s. 327; III, 247, s. 328; III, 264, s. 343; III, 318, s. 383; III, 327–329, s. 388–389.

²⁰⁰ *Ibid.*, III, 327, s. 388; III, 329, s. 389.

²⁰¹ Dusburg, Töppen, III, 243–244, s. 154; III, 252, s. 157; III, 254, s. 158; III, 271, s. 164; III, 325, s. 182; III, 334–336, s. 184.

²⁰² *Ibid.*, III, 252, s. 157; III, 254, s. 158; III, 271, s. 164; III, 325, s. 182; III, 334–336, s. 184.

²⁰³ Dusburg, Wenta, III, 243–244, s. 203.

²⁰⁴ *Ibid.*, III, 252, s. 209; III, 254, s. 210; III, 271, s. 219; III, 325, s. 250; III, 334–336, s. 254–255.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Nuenar ²⁰⁵	Nuvenare ²⁰⁶	Nuwennar ²⁰⁷	Nuwenar ²⁰⁸
Plisk ²⁰⁹	Pligt ²¹⁰	Phligt ²¹¹	Phligt ²¹²
comes de Gulk ²¹³	comes de Gerodis- seke ²¹⁴	comes de Gerodishe- cke ²¹⁵	comes de Gerodishecke ²¹⁶
Aroge ²¹⁷	Eroge ²¹⁸ , Eroge ²¹⁹	Eroge ²²⁰ , Eroge ²²¹	Eroge ²²² , Eroge ²²³
Resyente ²²⁴ , Resyeten ²²⁵	Russigena ²²⁶ , Ruschi- gena ²²⁷	Russigena ²²⁸	Russigena ²²⁹
Wayken ²³⁰	Waykina ²³¹ , Waykena ²³²	Waykina ²³³	Waykina ²³⁴
Lotkon ²³⁵	Lochoto ²³⁶ , Loteko ²³⁷ , Lotheco ²³⁸	Lochoto ²³⁹ , Loteko ²⁴⁰ , Lotheco ²⁴¹	Lochoto ²⁴² , Loteko ²⁴³ , Lotheco ²⁴⁴

²⁰⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 286; *Canonici Sambiensis annales*, s. 706.

²⁰⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 320, s. 384.

²⁰⁷ Dusburg, Töppen, III, 327, s. 182.

²⁰⁸ Dusburg, Wenta, III, 327, s. 251.

²⁰⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 286; *Canonici Sambiensis annales*, s. 706.

²¹⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 333, s. 392.

²¹¹ Dusburg, Töppen, III, 340, s. 186.

²¹² Dusburg, Wenta, III, 340, s. 257.

²¹³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 287; *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

²¹⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 333, s. 392.

²¹⁵ Dusburg, Töppen, III, 340, s. 186.

²¹⁶ Dusburg, Wenta, III, 340, s. 256.

²¹⁷ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 287; *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

²¹⁸ Dusburg, Hartknoch, III, 248, s. 329; III, 287, s. 360.

²¹⁹ *Ibid.*, III, 333, s. 393.

²²⁰ Dusburg, Töppen, III, 255, s. 158; III, 294, s. 173.

²²¹ *Ibid.*, III, 340, s. 257.

²²² Dusburg, Wenta, III, 255, s. 210; III, 294, s. 236.

²²³ *Ibid.*, III, 340, s. 256–257.

²²⁴ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 287.

²²⁵ *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

²²⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 333, s. 392.

²²⁷ *Ibid.*, III, 333, s. 393.

²²⁸ Dusburg, Töppen, III, 340, s. 186.

²²⁹ Dusburg, Wenta, III, 340, s. 256–257.

²³⁰ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 287; *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

²³¹ Dusburg, Hartknoch, III, 333, s. 392; III, 324, s. 386.

²³² *Ibid.*, III, 333, s. 392.

²³³ Dusburg, Töppen, III, 331, s. 183; III, 340, s. 186.

²³⁴ Dusburg, Wenta, III, 331, s. 252; III, 340, 256–257.

²³⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 287; *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

²³⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 241, s. 323.

²³⁷ *Ibid.*, III, 354, s. 409.

²³⁸ *Ibid.*, Supplementum, 10, s. 415; 17, s. 420.

²³⁹ Dusburg, Töppen, III, 248, s. 155.

²⁴⁰ *Ibid.*, III, 361, s. 193.

²⁴¹ *Ibid.*, Supplementum, 10, s. 215; 17, s. 218.

²⁴² Dusburg, Wenta, III, 248, s. 206.

²⁴³ *Ibid.*, III, 361, s. 267.

²⁴⁴ *Ibid.*, Supplementum, s. 271, 274.

<i>Epitome</i>	Dusburg, Hartknoch	Dusburg, Töppen	Dusburg, Wenta
Huk ²⁴⁵	Hugo ²⁴⁶	Hugo ²⁴⁷	Hugo ²⁴⁸
Heydenricus ²⁴⁹	Henricus ²⁵⁰	Henricus ²⁵¹	Henricus ²⁵²
Wiclandesort ²⁵³	Wiklantsort ²⁵⁴	Wiclantsort ²⁵⁵	Wiclandort ²⁵⁶
Wisserat ²⁵⁷	Wischerot ²⁵⁸ , Wisserat ²⁵⁹ , Wischerat ²⁶⁰	Wischerot ²⁶¹ , Wischerat ²⁶²	Wischerot ²⁶³ , Wiserat ²⁶⁴ , Wischerat ²⁶⁵
Vyschusen ²⁶⁶	Vischusen ²⁶⁷	Vischusen ²⁶⁸	Fischhusen ²⁶⁹

²⁴⁵ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 287; *Canonici Sambiensis annales*, s. 705.

²⁴⁶ Dusburg, Hartknoch, III, 323, s. 385.

²⁴⁷ Dusburg, Töppen, III, 330, s. 183.

²⁴⁸ Dusburg, Wenta, III, 330, s. 252.

²⁴⁹ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 288; *Canonici Sambiensis annales*, s. 707.

²⁵⁰ Dusburg, Hartknoch, III, 70, s. 173.

²⁵¹ Dusburg, Töppen, III, 70 (71), s. 90.

²⁵² Dusburg, Wenta, III, 71, s. 102.

²⁵³ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 289; *Canonici Sambiensis annales*, s. 707.

²⁵⁴ Dusburg, Hartknoch, III, 107, s. 208.

²⁵⁵ Dusburg, Töppen, III, 112, s. 109.

²⁵⁶ Dusburg, Wenta, III, 112, s. 127.

²⁵⁷ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 289; *Canonici Sambiensis annales*, s. 708.

²⁵⁸ Dusburg, Hartknoch, III, 52, s. 152.

²⁵⁹ Ibid., Supplementum, 12, s. 417.

²⁶⁰ Ibid., Supplementum, 12, s. 417.

²⁶¹ Dusburg, Töppen, III, 53, s. 80.

²⁶² Ibid., Supplementum, 12, s. 216.

²⁶³ Dusburg, Wenta, III, 53, s. 89.

²⁶⁴ Ibid., Supplementum, s. 272.

²⁶⁵ Ibid., Supplementum, s. 272.

²⁶⁶ *Canonici Sambiensis epitome gestorum Prussie*, s. 290; *Canonici Sambiensis annales*, s. 708.

²⁶⁷ Dusburg, Hartknoch, III, 105, s. 207.

²⁶⁸ Dusburg, Töppen, III, 110, s. 108.

²⁶⁹ Dusburg, Wenta, III, 110, s. 126.

Z powyższego zestawienia wynika, że pisownia w *Epitome gestorum Prussie* różni się w wielu przypadkach od występującej w edycjach kroniki Piotra z Dusburga – ta zaś jest często jeśli nie identyczna, to bardzo do siebie podobna. Powinno to być – naszym zdaniem – kolejnym argumentem podającym w wątpliwość identyfikowanie twórcy *Epitome* z Piotrem z Dusburga.

Kto zatem był autorem *Epitome gestorum Prussie*? Logicznie wnioskując, skoro twórca *Epitome* przedstawił się w 1313 r. jako nowo nominowany kanonik sambijski, to należałoby wyeliminować jako ewentualnych jego autorów kanoników występujących w źródłach w 1310 r., mianowicie – Jana prepozyta (biskupa elekta), Piotra Starszego, Gerwina, Mikołaja Starszego, Mikołaja z Czech, Jana Starszego. Twórcy bądź twórców *Epitome* – uwzględniając, że po 1338 r. nastąpiła kontynuacja rocznika przez inną osobę – należy szukać wśród kanoników sambijskich

funkcjonujących w latach 1313–1352. Według źródeł były nimi (nie zachowały się niestety informacje dla roku 1313) następujące osoby³⁰:

- 1) Fryderyk (2 XI 1318–25 VII 1321 r.): kanonik bez określenia urzędu³¹;
- 2) Konrad (2 XI 1318–12 X 1335 r.): 2 XI 1318 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 25 VII 1321 r. – kanonik bez określenia urzędu; 13 VIII 1321–13 X 1326 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 12 X 1330 r. – kanonik bez określenia urzędu; 23 VI 1331–23 XI 1334 r. – scholastyk; 12 X 1335 r. – kanonik bez określenia urzędu³²;
- 3) Bertram (2 XI 1318–3 V 1337 r.): 2 XII 1318 r. – dziekan; 13 X 1326 r. – dziekan; 2 I 1327–15 IX 1329 r. – kanonik bez określenia urzędu; 12 X 1330 r. – proboszcz; 23 VI 1331–18 IX 1333 r. – proboszcz; 8 XI 1334–3 V 1337 r. – dziekan³³;
- 4) Jakub z Torunia/z Bludau (2 XI 1318–2 XI 1344 r.): 2 XI 1318–25 VII 1321 r. – kanonik bez określenia urzędu; 20 V 1322 r. – kustosz; 13 V 1325–10 I 1326 r. – kapelan biskupi; 13 X 1326 r. – kanonik bez określenia urzędu; 12 X 1330 r. – prokurator kapituły podczas sprzedaży dóbr; 24 II 1331 r. – proboszcz; 23 VI 1331 r. – kanonik bez określenia urzędu; 11 VII 1334–2 XI 1344 r. – proboszcz; 2 XI 1344 r. – proboszcz i biskup elekt; 2 XI 1344–20 I 1358 r. – biskup sambijski;
- 5) Tomasz z Schaaken (28 X 1322–2 I 1327 r.): 28 X 1322 r. – kanonik bez określenia urzędu; 13 V 1325 r. – kanonik i kapelan biskupi; 23 VIII 1325–2 I 1327 r. – kanonik bez określenia urzędu³⁴;
- 6) Piotr z Elbląga (13 X 1326–21 I 1367 r.): 13 X 1326–12 X 1330 r. – kanonik bez określenia urzędu; 23 VI 1331 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 23 XI 1334 r. – szpitalnik kapituły; 22 VIII 1340–22 VI 1350 r. – kanonik bez określenia urzędu; 14 XI 1350–1 X 1352 r. – scholastyk; 1 XII 1352–4 VIII 1356 r. – kanonik bez określenia urzędu; 1356–30 XI 1360 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 13 VII 1361–9 XII 1365 r. – scholastyk; 21 I 1367 r. – dziekan³⁵;
- 7) Bertold (12 X 1330–16 III 1338 r.): 12 X 1330 r. – kanonik bez określenia urzędu; 23 VI 1331 r. – oficjał; 23 XI 1334–16 III 1338 r. – kanonik bez określenia urzędu³⁶;
- 8) Zachariasz (12 X 1330–26 VI 1342 r.): 12 X 1330–7 VI 1333 r. – kanonik bez określenia urzędu; 13–18 IX 1333 r. – dziekan; 23 XI 1334 r. – oficjał; 24 VII

³⁰ Możemy być pewni, że informacje na temat przebiegu karier wymienionych poniżej kanoników sambijskich są niepełne (nie zachowały się np. przekazy dla roku 1313), ale gdy chodzi już o samych kanoników, to – z dużym prawdopodobieństwem – dla interesujących nas lat 1313–1352 dysponujemy ich pełnym składem.

³¹ R. Biskup, *op.cit.*, s. 309, 313, 316, 354.

³² *Ibid.*, s. 310, 313, 318, 437–438.

³³ *Ibid.*, s. 309, 313, 316, 348–349.

³⁴ *Ibid.*, s. 312–313, 319, 514–515.

³⁵ *Ibid.*, s. 311, 313, 319, 496–497.

³⁶ *Ibid.*, s. 309, 313, 316, 347–348.

1335–13 I 1338 r. – kanonik bez określenia urzędu; 22 VIII 1340 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 26 VI 1342 r. – kanonik bez określenia urzędu³⁷;

9) Rüdiger z Kisielic (23 XI 1334–17 III 1362 r.): 23 XI 1334–9 X 1337 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 22 VIII 1340 r. – scholastyk; 11 I 1341 r. – kanonik bez określenia urzędu; 25 IV 1344 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 13 IV 1351 r. – oficjał; 1351 r. – oficjał i proboszcz staromiejski w Królewcu; 1 XII 1352–17 V 1353 r. – proboszcz staromiejski w Królewcu; 10 VI 1359 r. – kanonik bez określenia urzędu; 30 XI 1360 r. – dziekan; 16–17 III 1362 r. – kanonik bez określenia urzędu³⁸;

10) Helmyk z Torunia (18 III 1335–16 VI 1370 r.): 18 III 1335–24 XII 1353 r. – kanonik bez określenia urzędu; 7 IV 1355–4 VIII 1356 r. – proboszcz; 20 V 1358 r. – dziekan; 23 V 1360–21 I 1367 r. – proboszcz; 16 VI 1370 r. – dziekan³⁹;

11) Henryk von Waldeck z Torunia (24 VIII 1336–17 XI 1345 r.): 24 VIII 1336–27 IX 1344 r. – kanonik bez określenia urzędu; 10–20 VI 1345–17 XI 1345 r. – kanonik i prokurator biskupa sambijskiego w Awinionie⁴⁰;

12) Jan z Chełmży (22 VIII 1340–20 X 1340 r.): dziekan⁴¹;

13) Aleksander (magister) (22 VIII 1340–1351 r.): 22 VIII 1340 r. – kanonik bez określenia urzędu; 1346 r. – proboszcz; 1351 r. – kanonik bez określenia urzędu (jest bardzo prawdopodobne, że był nim jeszcze w 1352 r.)⁴²;

14) Hildebrand z Elbląga (22 VIII 1340–29 VIII 1368 r.): 22 VIII 1340–1346 r. – kustosz; 18 V 1341 r. – kanonik bez określenia urzędu; 1346 r. – kustosz; 13 IV 1351 r. – kanonik bez określenia urzędu; 1 X 1352 r. – kustosz; 1 XII 1352–30 XI 1360 r. – kanonik bez określenia urzędu; 13 VII 1361–29 VIII 1368 r. – dziekan⁴³;

15) Bartłomiej z Radomna (28 VI 1344–7 V 1358 r.): 28 VI 1344 r. – kanonik i zarządca zamku biskupiego w Rybakach; 20 III 1349–24 XI 1353 r. – proboszcz; 4 VIII 1356 r. – kanonik bez określenia urzędu; 7 V 1358 r. – proboszcz i biskup elekt⁴⁴;

16) Günther (28 X 1347–22 X 1348 r.): 28 X 1347 r. – oficjał; 22 VI 1348 r. – kanonik bez określenia urzędu; 30 VI 1348–22 X 1348 r. – oficjał⁴⁵;

17) Tylo z Chełmna/z Papowa (magister) (22 VI 1350–17 V 1353 r.): 22 VI 1350 r. – kanonik bez określenia urzędu; 14 XI 1350 r. – kustosz; 1351–17 V 1353 r. – kanonik bez określenia urzędu⁴⁶;

³⁷ Ibid., s. 312–313, 319, 523–524.

³⁸ Ibid., s. 312–313, 319, 498–499.

³⁹ Ibid., s. 309, 313, 317, 377–378.

⁴⁰ Ibid., s. 309, 313, 317, 375–377.

⁴¹ Ibid., s. 310, 313, 317, 410–411.

⁴² Ibid., s. 309, 313, 316, 324–325.

⁴³ Ibid., s. 309, 313, 317, 379–380.

⁴⁴ Ibid., s. 309, 313, 316, 345–347.

⁴⁵ Ibid., s. 309, 313, 316, 364–365.

⁴⁶ Ibid., s. 312–313, 319, 519–520.

18) Mikołaj z Zalewa (1 XII 1352–17 III 1362 r.): 1 XII 1352–17 V 1353 r. – kanonik bez określenia urzędu; 30 I 1359 r. – wikary w szpitalu św. Jerzego; 30 XI 1360–17 III 1362 r. – kanonik bez określenia urzędu⁴⁷;

19) Waclaw z Pasłęka (1 XII 1352–20 V 1358 r.): kanonik bez określenia urzędu⁴⁸.

Kilku kanoników z powyższego grona można odrzucić jako – całkowicie lub w jakimś wymiarze – niepasujących do wymienionych dat granicznych 1338/1352, tj. Fryderyka (1318–1321), Konrada (1318–1335), Bertrama (1318–1337), Tomasa z Schaaken (1322–1327), Zachariasza (1330–1342), Rüdigera z Kisielic (1334–1362), Helmyka z Torunia (1335–1370), Henryka von Waldeck z Torunia (1336–1345), Jana z Chełmży (1340), Günthera (1347–1348), Tylo z Chełmna/z Papowa (1350–1353), Mikołaja z Zalewa (1352–1362), Waclawa z Pasłęka (1352–1358). Pasałoby natomiast – bądź jako autorzy źródła do 1338 r., kontynuacji do 1352 r., a nawet całości *Epitome* – Jakub z Torunia/z Bludau (1318–1344, 1344–1358), Piotr z Elbląga (1326–1367), Bertold (1330–1338), Aleksander (1340–1351/1352), Hildebrand z Elbląga (1340–1368), Bartłomiej z Radomna (1344–1358). Nasuwają się tu szczególnie Jakub z Torunia/z Bludau – kanonik już od roku 1318, a potem biskup w latach 1344–1358 – jako ewentualny autor całego źródła bądź jego pierwszej części; Bertold – kanonik w latach 1330–1338 – jako twórca pierwszej części; Aleksander – kanonik w latach 1340–1351/1352 – jako kontynuator dzieła do roku 1352. Czy tak jednak było w istocie, trudno powiedzieć. Pewne jest natomiast – w świetle powyższych rozważań – że Piotr Starszy i Piotr z Dusburga nie byli identyczni ze sobą, a także nie byli autorami *Epitome gestorum Prussie*.

⁴⁷ Ibid., s. 311, 313, 318, 460–461.

⁴⁸ Ibid., s. 312–313, 319, 522–523.

WER WAR DER AUTOR DER *EPITOME GESTORUM PRUSSIE*?

Zusammenfassung

Schlüsselbegriffe: mittelalterliche Historiographie; Preußen; Deutscher Orden; Samländisches Domkapitel; 14. Jh.; Historiographie des Ordensstaates; Peter von Dusburg

Gegenstand dieses Artikels ist die Frage nach der Autorenschaft eines historiographischen Werks, das in der Literatur gewöhnlich als *Epitome gestorum Prussie* bezeichnet wird. Den Autor der *Epitome* hat man versucht, auf der Grundlage eines Eintrags in diesem Werk zum Jahr 1313 zu identifizieren. Dies enthält eine in der ersten Person formulierte Information über den Erhalt einer samländischen Domherrenstelle, ohne dass jedoch Vorname oder Ordensname genannt worden wäre. Max Perlbach vermutete den Dekan Bertram als Autoren, Christian Krollmann den Scholasticus Konrad. Marzena Pollakówna sprach sich für keinen von beiden aus, Udo Arnold hielt die Frage für schwer lösbar. Eine völlig neue Ansicht brachte Gerard Labuda in die Diskussion ein: Er erkannte Konvergenzen zwischen den *Epitome* und der Chronik des Peter von Dusburg und vermutete, dass der Autor jenes ersten Werkes eben Peter von Dusburg sein mochte. Gleichzeitig sah er seinen Vorschlag als unmöglich zu verifizieren an. Als nächstes äußerte sich Jarosław Wenta. Er stellte jene Fragmente der Chronik Peters von Dusburg und der *Epitome* zusammen, aus denen sich ergab, dass Peter die *Epitome* kannte. Anschließend zählte er die Indizien auf, welche auf den Chronisten als den Autor der erwähnten Quelle verwiesen. Seiner Ansicht nach waren dies: das Auftreten eines Kanonikers mit dem Namen Peter „der Ältere“ im samländischen Kapitel; das Exzerpieren der *Epitome* durch Peter von Dusburg; der Kanoniker Peter „der Ältere“ hatte das Amt eines Offizialen inne, und in der Chronik Peters von Dusburg zeigt sich die Kenntnis des Sachsenspiegels. Schließlich stellte der Forscher fest, es sei ihm gelungen nachzuweisen, dass Peter „der Ältere“ und Peter von Dusburg dieselbe Person seien. Durch die Ermittlungen Radosław Biskups wissen wir jedoch, dass Peter „der Ältere“ bereits im Jahre 1301 samländischer Kanoniker war. Philologische Untersuchungen durch den Autor des vorliegenden Beitrags haben wiederum gezeigt, dass sich die Schreibweise der *Epitome* von jener der Chronik unterscheidet. Daher kann man sicher feststellen, dass Peter „der Ältere“ und Peter von Dusburg nicht dieselbe Person waren, und ebenso nicht die Autoren der *Epitome*. Der Autor des vorliegenden Artikels verweist auf folgende Kanoniker: Jacob von Thorn / von Bludau, Berthold, Alexander als mögliche Autoren der erwähnten Quelle.

WHO WAS THE AUTHOR OF *EPITOME GESTORUM PRUSSIE*?

Summary

Key words: medieval historiography, Prussia, the Teutonic Order, the Sambian chapter, the 14th century, the historiography of the Monastic State of the Teutonic Order, Peter of Duisburg

The subject of the dissertation is the question of who was the author of the work referred to as *Epitome gestorum Prussie*. To identify the author the entry under the year 1313 is used; it is written in the first person and gives information about receiving the position of a canon in Sambia, but it fails to provide the name or the 'surname'. The question of the identification of the author gave rise to a debate. Max Perlbach suggests that the work could have been written by a dean Bertram, while Christian Krollmann maintains that it was a schoolman Konrad. Marzena Pollakówna did not support either of the sides, whilst Udo Arnold stated the dispute was hard to solve. Gerard Labuda put forward a completely new idea: having noticed a similarity between *Epitome* and the chronicle of Peter of Duisburg, he suggested that Peter of Duisburg might have been the author of the former book. At the same time he admitted that his supposition might turn out to be difficult to prove. Jarosław Wenta compared fragments of the chronicle of Peter of Duisburg and *Epitome*, which revealed that Peter knew *Epitome*. Next, he provided evidence proving that Peter was the author of the work under discussion. The evidence included: the existence of a canon named Peter the "Elder" in the Sambian chapter; Peter of Duisburg's citations of *Epitome*; the fact that the canon Peter the "Elder" held the position of a judicial vicar and that the chronicle of Peter of Duisburg reveals that its author was conversant with the *Sachsenspiegel* [lit. „Mirror of the Saxons"]. Finally, the researcher stated that he had succeeded in proving that the author of *Epitome*, Peter the "Elder" and Peter of Duisburg were all the same person. Thanks to Radosław Biskup, we know that Peter the "Elder" was a Sambian canon in 1301, while linguistic research carried out by the author of this article reveals that spelling used in *Epitome* differs from the one employed in the chronicle of Peter of Duisburg. Thus, it is certain that Peter the "Elder" and Peter of Duisburg are not the same person; nor were they authors of *Epitome*. The author of the article points out other canons such as Jacob of Toruń/Bludau, Bertold, Alexander as possible authors of *Epitome*.